

Ympäristövaliokunnalle

3.5.2024

Viite: HE 41/2024 vp

Asia: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LUONNONSUOJELULAIN
MUUTTAMISESTA

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Yleiset huomiot

Esityksessä esitetään muutoksia luonnonsuojelulakiin RED III -direktiiviin (EU) 2023/2413 säännösten täytäntöönpanemiseksi. Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat Natura-arvioinnin laatimista sekä lajisuojelusta ja Natura-suojelusta poikkeamista koskeviin säännöksiin. Kyseiset säännökset ovat keskeisiä yhteisön tärkeinä pitämien eläin- ja kasvilajien, niiden elinympäristöjen ja yhteisön tärkeinä pitämien luontotyyppien suojelemiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uusiutuvan energian tuotantolaitoksia koskevien hankkeiden osalta ympäristövaikutuksien arviointia ja Natura-arviointia koskevaa säännöstä siten, että arvioinnit tulisi toteuttaa aina kyseisten hankkeiden kohdalla samanaikaisesti.

Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä irrottautua fossiilisesta energiasta, panostaa energiatehokkuuteen ja lisätä uusiutuvan energian tuotantoa. Nyt käsillä oleva lakiehdotus perustuu EU direktiiviin ja pyrkii edistämään uusiutuvan energian tuotantoa. Suomi on velvollinen viemään direktiivin kansalliseen lainsäädäntöön.

WWF:n näkemyksen mukaan olennaista asian käsittelyssä on huomioida, että

-tarve lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ei saa heikentää luonnonsuojelun tasoa eikä vaarantaa luontokadon torjumiseksi asetettujen kansainvälisten ja kansallisten tavoitteiden saavuttamista,

-Suomessa ei ole sinänsä tarvetta laajentaa luonnonsuojelun poikkeussääntöjä vaan uusiutuvalle energialle on sijoituspaikkoja arvokkaiden luontoalueiden ulkopuolella, ja

-Suomen tulisi rajoittaa direktiivin mahdollistamalla tavalla Natura-alueiden heikentämiskiellostä ja lajisuojelusta poikkeamista koskevan 16 f artiklan soveltamisalaa luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Artiklan mukaisena uusiutuvan energian tuotantolaitoksena ei tulisi pitää biomassasta tai biogeenisestä hiilidioksidista lämpöä, kaasumaisia tai nestemäisiä polttoaineita tuottavia laitoksia taikka vesivoimaa.

WWF haluaa kiinnittää huomiota siihen, että Suomessa on olemassa selkeä tarve selventää ja tiukentaa vaatimuksia uusiutuvan energian hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnille ja seurannalle. WWF korostaa, että tässä yhteydessä myös useiden hankkeiden yhteisvaikutukset, joita nykyään ei pystytä luotettavasti ja riittävän tarkasti arvioimaan, on otettava huomioon.

Tarkempia huomioita hallituksen esityksestä

Uusiutuvan energian tuotannon lisäämisen ja luonnonsuojelun välillä on löydettävä tasapaino, joka ei heikennä luonnonsuojelun tasoa eikä vaaranna ympäristöperusoikeuden toteutumista. Perustuslain 20 § kirjaa, että vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen kansainvälisellä tasolla Kunming-Montrealin -sopimuksen, Euroopan unionin tasolla EU:n biodiversiteettistrategian ja kansallisesti hallitusohjelman kirjausten sekä valmisteilla olevan kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian myötä. Esimerkiksi EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti Suomen tulee täyttää sen mukainen tavoite suojella 30 % maa- ja merialueista ja ennallistaa suuria pinta-aloja heikentyneitä luontotyyppejä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, ettei olemassa olevaa suojelualueverkostoa heikennetä tai sen mukaisten alueiden luonnontilaa vaaranneta uusiutuvan energian tuotannon takia.

Suomessa on riittävästi ei-suojeltuja alueita, jotka soveltuvat puhtaan siirtymän hankkeisiin. WWF:n näkemyksen mukaan uusiutuvan energian tuotantoalueet ja niiden siirto- ja huoltoyhteydet tulee suunnitella ja sijoitella luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle.

Euroopan unionin oikeuden vilpittömän yhteistyön (ns. sincere cooperation) periaate, -tulkintavaikutus ja -tehokas toteutuminen edellyttävät, että jäsenvaltiot implementoivat direktiivit oikeasisältöisesti sekä riittävän täsmällisesti. Lisäksi edellä mainitut periaatteet velvoittavat jäsenvaltioita tulkitsemaan direktiiviä implementoivia kansallisen oikeuden säännöksiä direktiivin mukaisesti.

WWF pitää erittäin myönteisenä, että hallituksen esityksessä pykälien säännöskohtaisia perusteluja on laajasti täydennetty vastaamaan sitä, mitä WWF esitti hallituksen esitysluonnosta koskevassa lausunnossaan. Esimerkiksi luonnonsuojelulain 39 §:n, joka käsittelee Natura-alueiden heikentämiskiellosta poikkeamista, ja 83 §:n, joka koskee lajien suojelusta poikkeamista, säännöskohtaisista perusteluista ilmenee nyt selkeä viittaus RED III:een sisältyvään viranomaisen harkintavaltaa ohjaavaan periaatteeseen. Tämän mukaisesti jäsenvaltio voi katsoa, että uusiutuvan energian tuotantolaitos, kyseisen laitoksen liittäminen verkkoon, siihen liittyvä verkko itse tai varastointimenetelmä **ei ole erittäin tärkeän yleisen edun mukainen, jos on selkeää näyttöä siitä, että kyseisillä hankkeilla on sellaisia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, joita ei voida lieventää tai kompensoida.**

Lisäksi 39 ja 83 pykälien säännöskohtaisia perusteluja on täydennetty WWF:n esittämällä tavalla siten, että niistä ilmenee tyhjentävästi kaikki luonnonsuojelulain mukaiset edellytykset, joiden tulee täytyä, jotta uusiutuvan energian tuotantolaitosta koskevalle hankkeelle voidaan myöntää 39 tai 83 pykälän mukainen poikkeus. Myös 35 §:n säännöskohtaisia perusteluja koskien hankkeiden ja suunnitelmien arviointia on täydennetty WWF:n esittämällä tavalla siten, että siinä komission ohjeasiakirjan (2016/C 273/01) mukaisesti mainitaan, miten

ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta on selvästi käytävä ilmi Natura-arvioinnissa edellytettävät tiedot ja arvioinnin johtopäätökset.

Edellä mainitut täydennykset hallituksen esityksen perusteluihin ovat tärkeitä, jotta Suomessa voidaan varmistua, että luonnonsuojelulakiin nyt lisättäviä kohtia tulkitaan direktiivin mukaisesti.

WWF on pettynyt siihen, ettei hallituksen esityksessä ehdoteta rajattavaksi RED III -direktiivin 16 f artiklan soveltamisalaa. Artiklassa määritellään, mitä uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyviä hankkeita tulee pitää erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina, kuitenkin antaen jäsenvaltioille mahdollisuuden rajoittaa artiklan soveltamista. WWF:n mukaan artiklan soveltamisalaa olisi tullut rajata siten, ettei uusiutuvan energian tuotantolaitoksena tulisi pitää biomassasta tai biogeenisestä hiilidioksidista lämpöä, kaasumaisia tai nestemäisiä polttoaineita tuottavia laitoksia taikka vesivoimaa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että

”Ympäristöministeriö selvitti uusiutuvan energian nopeuttamisasetuksen voimaantulon jälkeen vuonna 2023 tarvetta käyttää asetuksen 3 artiklaan sisältyvää, RED III -direktiivin 16 f artiklaa vastaavaa mahdollisuutta rajoittaa erittäin tärkeän yleisen edun säännöksen soveltamisalaa. Rajoituksen valmistelusta luovuttiin, koska ei ollut yksilöitävissä tiettyä teknologiaa tai tiettyjä teknisiä ominaisuuksia, joiden perusteella uusiutuvan energian hankkeita olisi ollut silloisen käsityksen perusteella rajoitettavissa. Mikäli erittäin tärkeää yleistä etua koskevien säännösmuutosten seuranta osoittaa, että säännösten soveltamisalaa olisi perusteltua rajoittaa, ympäristöministeriö ryhtyy viipymättä valmistelemaan tarvittavaa muutosta.”

WWF haluaa korostaa hallituksen esityksen kirjaukseen sisältyvän yleistä etua koskevien säännösmuutosten seurantavelvoitteen tärkeyttä ja toivoo, että RED III-direktiivin 16 f artiklan soveltamisalan rajaamiseen palataan vielä istuvan hallituksen toimesta.

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.

Jari Luukkonen
Pääsihteeri

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Yhteystiedot: Raija-Leena Ojanen (raija-leena.ojanen@wwf.fi, 050 5990232)